

การถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจาก ซีรีส์เกาหลี กรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

Intertextuality in Thai remakes of Korean TV series: A case study of My love from another star

ปราณปรียา กำจัดภัย¹ และ สมสุข หินวิมาน²

Pranpriya Kamjudpai and Somsuk Hinwiman

Corresponding author, E-mail: puanscene27@gmail.com

Received : June 18, 2020
Revised : September 24, 2020
Accepted : September 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี กรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว โดยศึกษาผ่านการวิเคราะห์ตัวบท (Textual analysis) ซึ่งใช้แนวคิดสัมพันธบท และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ รวมถึงศึกษาการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสารด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อพิจารณาถึงความลงตัวของ การดัดแปลงตัวบทจากต่างวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่าการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว มีรูปแบบการถ่ายโยง ทั้งคงเดิม เปลี่ยนแปลง ดัดทอน และขยายความ แต่มีการคงเดิมมากที่สุดโดยส่วนใหญ่เป็นการคงรูปแบบ (format) รวมถึงคงความหมาย (meaning) ที่มาจากต้นฉบับหากมีการดัดแปลงจะเป็นส่วนของรายละเอียด หรือ สิ่งที่ไม่สามารถหาทดแทนได้ในประเทศไทย เช่น สถานที่ อาหาร หรือ ลำดับการพูด ซึ่งไม่ใช่ส่วนที่เป็นหัวใจหลักของเรื่อง และมักเป็นการดัดแปลงในระดับรูปสัญลักษณ์ ไม่ได้ดัดแปลงไปถึงความหมายเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่มากับตัวบท

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับผู้รับสาร ระหว่างผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ และ กลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ พบว่าประสบการณ์ต่อตัวบทต้นฉบับไม่มีผลต่อการถอดรหัสรับรู้ความหมายมากเท่ากับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับสาร

ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรม โดยผู้รับสารที่เป็นชาวไทยจะตีความตรง ต่อรอง หรือ ขัดแย้งกับผู้ส่งสาร ก็ขึ้นอยู่กับว่าเนื้อหาของละครโทรทัศน์ที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลีนั้นเชื่อมโยงกับความเป็นไทยในการรับรู้ของผู้รับสารมากเพียงใด หากมีส่วนที่ติดขัด ผู้รับสารก็อาจรู้สึกถึงความไม่ลงตัวของ การถ่ายโยงเนื้อหาได้

คำสำคัญ : การถ่ายโยงเนื้อหา, สัมพันธบท, ละครโทรทัศน์ไทยรีเมก, ซีรีส์เกาหลี

Abstract

This research studies interrelationships in remaking Korean TV series into Thai TV series. My Love from the Star (Byeoreseo on geudae; literally You Who Came from the Stars) is a South Korean romantic fantasy television series, which aired on SBS from 2013 to 2014, was selected as a case study for textual analysis. Intertextuality and cultural communication were used as analyzing measures. Additionally, an in-depth interview to decode meaning by text receiver was employed to analyze the accuracy of culturally different script adaptations.

Results were the intertextuality of the Thai TV

¹ ศึกษานิพนธ์โท สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

series My Love from Another Star, broadcast in 2019, and used formats including intactness, modification, reduction, and extension. The most often used format was the intactness of format and meaning from the original version/text. The adaptation was mostly applied to details or uniquely Thai things in context, such as places, foods, or verbal expressions, not principal story points. They have mostly signed modifications, not socially or culturally signified text modifications.

In terms of According to the receiver receivers, the researcher has found that the experience, of the receivers (The whether receivers that had seen the original text and had no exposure to it have not seen the original text) with the original text reportedly did not affect their decoding of meaning perceptions. Instead, as much as personal experiences relating to cultural backgrounds were more influential. Thai receivers will agree, compromised, or object objected to text sender interpretations, depending upon how much of the remade version's content related to their Thai cultural perceptions. If disagreements or differences occurred, receivers might have sensed inappropriateness in the intertextuality.

Keywords : Intertextuality, interconnectedness, Thai remake TV series, Korean TV series

ที่มาและความสำคัญ

ซีรีส์เกาหลี หรือ ละครชุดขนาดยาวจากประเทศเกาหลีใต้เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องยาวนานนับตั้งแต่การเข้ามาของกระแสนิยมเกาหลี (K-Wave) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ช่วงประมาณปี 1990s (ปิติ ศรีแสงนาม, 2561) โดยเฉพาะในประเทศไทย เนื่องจากคุณสมบัติที่โดดเด่นของซีรีส์เกาหลีหลายๆประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ คุณภาพการผลิตที่มักมีการใช้ทุนสร้างสูง มีความปรารถนา สมจริง ใส่ใจรายละเอียด (เวฬุรีย์ เมธาวิวินิจ, 2551) เพื่อนำเสนอภาพของสังคมวัฒนธรรมของประเทศ เกาหลีใต้ ส่วนโครงเรื่องก็ไม่ได้นำเสนอเรื่องรักเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนความเป็นมนุษย์ที่สมจริง การแบ่ง ชนชั้น การละเมิดสิทธิมนุษยชน พรหมลิขิต ฯลฯ ที่ค่อนข้างหลากหลาย (นพพล อินจันทร์,

2555) นอกจากนี้ด้วยความเป็น “เอเชีย” ที่มีบริบทสังคมวัฒนธรรมใกล้เคียงกันของไทยและเกาหลีใต้ ทำให้ซีรีส์เกาหลีเนื้อหามีความเชื่อมโยงกับชาวไทย ซีรีส์เกาหลีจึงได้รับความนิยมในผู้ชมชาวไทยมาเป็นเวลานานจนมีการซื้อลิขสิทธิ์มาออกอากาศในประเทศไทยหลายต่อหลายเรื่อง

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2555 การเข้ามาของซีรีส์เกาหลีก็ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการซื้อลิขสิทธิ์มาออกอากาศอีกต่อไป เมื่อพบว่าผู้ผลิตละครไทยได้ซื้อลิขสิทธิ์บทโทรทัศน์ซีรีส์เกาหลีมาทำการ “รีเมก” (Remake) หรือดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ไทย โดยความต้องการที่จะนำซีรีส์เกาหลีมารีเมกเป็นละครไทยนั้นอาจมีเหตุผลสอดคล้องกับที่พลอยพรรณ มาคะผล (2558) กล่าวว่า การรีเมกละครโทรทัศน์มักเกิดขึ้นเพราะผู้ชมอยากดูซ้ำเนื้อหาที่ตนประทับใจ หรือ ดูเพื่อเป็นการเปรียบเทียบนักแสดงสองชุดว่าแตกต่างกันอย่างไร ประกอบกับเหตุผลทางด้านธุรกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้การแข่งขันในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยเพิ่มมากขึ้น เนื้อหาที่เคยมีอยู่เดิมเริ่มจะไม่เพียงพอ ผู้ผลิตจึงต้องแสวงหาเนื้อหาใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการของผู้ชม หรือเหตุผลอีกประการก็คือการนำบทละครเก่าที่ประสบความสำเร็จมาแล้วมาผลิตซ้ำจะช่วยรับประกันความสำเร็จได้ เช่น อาจทำให้สามารถขายโฆษณาได้แน่นอน โดยไม่ต้องเสียเวลาคิดเค้าโครงเรื่องใหม่ ละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลีจึงมีการผลิตอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เรื่องแรกคือ “รักุ่นวายเจ้าชายกาแฟ” (2555) ที่รีเมกจากซีรีส์เรื่อง Coffee Prince (2550) จนถึงปัจจุบัน มีการผลิตมากกว่า 15 เรื่อง และมีแนวโน้มของความถี่ในการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี จากปีละ 1-2 เรื่อง เพิ่มขึ้นเป็นปีละ 3-4 เรื่อง (ข้อมูลล่าสุดปี พ.ศ. 2563)

ในการผลิตละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลีแต่ละครั้งจะมีข้อสังเกตว่า ตัวบทที่ถูกนำมารีเมกมักจะเป็นเรื่องที่ประสบความสำเร็จขณะออกอากาศ เช่น ได้รับการซื้อลิขสิทธิ์ไปออกอากาศในหลายประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตามแม้ตัวบทต้นทางจะประสบความสำเร็จอย่างมาก แต่ในการผลิตละครโทรทัศน์ไทยรีเมกจากซีรีส์เกาหลีแต่ละครั้งก็มีความท้าทายอย่างมาก เพราะนอกจากจะต้องดัดแปลงถ่ายโยงเนื้อหาจากต่างวัฒนธรรมมาเป็นบริบทของประเทศไทยแล้ว ยังต้องทำให้ผู้รับสารในวัฒนธรรมปลายทางเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงกับเรื่องในฐานะละครโทรทัศน์ไทยให้ได้ ซึ่งปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในเชิงธุรกิจของละครโทรทัศน์รีเมกทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย

จึงความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ที่ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี โดยเลือกกรณีศึกษา คือ เรื่อง “ลิขิตรักข้ามดวงดาว”

“ลิขิตรักข้ามดวงดาว” เป็นละครโทรทัศน์ไทยที่ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี เรื่อง “You who came from the star” หรือ “My love from the star” (ชื่อเกาหลี: 별에서 온 그대) ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ SBS ของประเทศเกาหลีใต้ช่วงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ขณะที่ออกอากาศได้รับความนิยมจากผู้ชมทั้งในประเทศเกาหลีใต้และต่างประเทศ โดยขณะออกอากาศ สามารถทำเรตติ้งเฉลี่ยสูงถึง 28.1% (ข้อมูลจาก Nielsen Korea) และมีการกล่าวว่าซีรีส์เรื่องนี้ได้ทำให้กระแสและความนิยมของซีรีส์เกาหลีกลับมาอีกครั้งหลังเผชิญภาวะซบเซาอยู่ช่วงเวลานาน (MGR Online, 2557) เมื่อประกอบกับความชื่นชอบของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ชาวไทย คือ อนุช ภาณุพันธ์ (“เปิดกองวิก 3 ลิขิตรักข้ามดวงดาว”, 2562) ที่ประทับใจในตัวซีรีส์ต้นฉบับตั้งแต่ได้รับชม เพราะเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน แปลกใหม่ และโปรดักชันการผลิตที่สวยงาม จึงเลือก You who came from the star มาสร้างเป็นเวอร์ชันไทย ในชื่อว่า “ลิขิตรักข้ามดวงดาว” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 HD

แต่ด้วยความที่เนื้อเรื่องมีความเป็นแฟนตาซี จากเนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์ต่างดาว รวมถึงมีการเล่าเรื่องในหลายยุคสมัย ทั้งอดีต ปัจจุบัน ในการถ่ายดัดแปลง หรือการถ่ายโยงเนื้อหา จึงต้องมีการปรับให้เข้ากับความเป็นประเทศไทยอยู่หลายประการ ไม่ใช่แค่เพียงเนื้อหาแต่ยังรวมถึงการนำรูปแบบ (Format) ของต้นฉบับมาใช้ด้วย เช่น การสร้างฉาก เสื้อผ้า ฯลฯ ซึ่งการถ่ายโยงรูปแบบเช่นนี้ หากตีความตามแนวคิดสัมพันธบท (Intertextuality) ที่ว่าการนำตัวบทหนึ่งมาสร้างใหม่จะทำให้สื่อเกิดการ “ส่องทางให้กันและกัน” แล้วอาจกล่าวได้ว่ากรณีละครโทรทัศน์จากต่างวัฒนธรรม จะทำให้เกิดความสร้างสรรค์ใหม่ๆ ให้กับละครโทรทัศน์ไทยได้ แต่หากพิจารณาในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication) หากตัวบทที่ถูกดัดแปลงไม่สามารถทำให้ผู้รับสารในวัฒนธรรมปลายทางสามารถรับรู้ เชื่อมโยง หรือเข้าใจในเนื้อหาได้แล้ว ก็อาจจะส่งผลต่อการตีความของผู้รับสาร และความสำเร็จของละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าว ดังนั้นจึงเกิดเป็นคำถามต่อผู้วิจัยว่าในการถ่ายโยงเนื้อหาจากต่างวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายโยงเนื้อหาของละคร

โทรทัศน์ที่มาจากต่างวัฒนธรรม และยิ่งในปัจจุบันที่ “ผู้รับสาร” (Receivers) ไม่ได้มีลักษณะเป็นผู้รับสารแบบ Passive คือ รับสารแต่เพียงฝ่ายเดียวเหมือนในอดีต แต่กลายมาเป็น “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (Stakeholder) ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของการผลิตสื่อ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับตีความ และ รับรู้ความหมายของละครโทรทัศน์ไทยที่ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี โดยจะศึกษาทั้งกลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ และไม่เคยรับชมต้นฉบับว่ามีความคิดเห็นต่อความลงตัว ความเหมาะสมของการถ่ายโยงเนื้อหาจากต่างวัฒนธรรม การแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นน้าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน และเป็นประโยชน์การพัฒนาการผลิตละครโทรทัศน์ไทยให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การถ่ายโยงเนื้อหาที่ปรากฏในละครไทยที่ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว ทั้ง การคงเดิม ขยายความ ตัดทอน และ ดัดแปลงเนื้อหา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ความหมายระหว่างผู้ชมละครโทรทัศน์ไทยที่ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว ทั้งผู้ชมที่เคยรับชมซีรีส์เกาหลีต้นฉบับ และ ผู้ชมที่ไม่เคยรับชมซีรีส์เกาหลีต้นฉบับ

นิยามศัพท์

- 1) **สัมพันธบท** หมายถึง การสร้างสรรค์ตัวบทใหม่จากตัวบทเดิมที่มีอยู่ โดยที่ตัวบทใหม่ ยังมีร่องรอยจากตัวบทเดิมสามารถเรียกอีกอย่างได้ว่า การเชื่อมโยงเนื้อหา การถ่ายโยงเนื้อหา
- 2) **การถ่ายโยงเนื้อหา** หมายถึง การถ่ายโยงเนื้อหาความหมาย จากซีรีส์เกาหลีมาสู่ละครโทรทัศน์ไทยผ่านกระบวนการสร้างตัวบทใหม่ มีทั้งสิ้น 4 รูปแบบ ได้แก่ การคงเดิม การเปลี่ยนแปลง การขยายความ และ การตัดทอน
- 3) **ละครโทรทัศน์ริเริ่มจากซีรีส์เกาหลี** หมายถึง ละครโทรทัศน์ไทยที่ถูกนำมาสร้างใหม่จากซีรีส์ ของประเทศเกาหลีใต้ ในที่นี้หมายถึงละครโทรทัศน์ เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว
- 4) **ตัวบทต้นทาง** หมายถึง ตัวบท (text) ที่เป็นจุดเริ่มของการถ่ายโยงเนื้อหา หรือ กระบวนการสัมพันธบท ในที่นี้หมายถึง ซีรีส์เรื่อง You who came from the stars (2013) ของประเทศเกาหลีใต้ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ การเล่าเรื่อง ได้แก่ แก่นเรื่อง (Theme) โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) ฉากและสถานที่ (Setting) และ

ความขัดแย้ง (Conflict)

5) **ตัวบทหลายทาง** หมายถึง ตัวบท (text) ที่เป็นจุดสิ้นสุดการถ่ายทอดเนื้อหาหรือกระบวนการสัมพันธบทในที่นี้หมายถึง ละครโทรทัศน์ไทยเรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว (พ.ศ.2562) และ ตัวบทที่เกิดจากการผลิตของผู้รับสาร เช่น การทำวิดีโอ OPV, การทำวิดีโอ Reaction, การสร้าง Meme เป็นต้น

6) **การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม** หมายถึง การพบกันของสองวัฒนธรรมผ่านกระบวนการสื่อสารในโลกยุคใหม่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความลงตัวในการเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยและเกาหลีใต้ผ่านละครโทรทัศน์

7) **การรับรู้ความหมายผู้รับสาร** หมายถึง การที่ผู้รับสารรับชมละครโทรทัศน์ที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี แล้วเกิดการถอดรหัสความหมายของสารตัวจุดยืนต่างๆ คือ ถอดรหัสตรงกับ ผู้ส่งสาร ถอดรหัสแล้วเกิดการต่อรองความหมายใหม่ และถอดรหัสขัดแย้งกับผู้ส่งสาร โดยอาจเป็นการรับรู้ที่เกิดจากการเทียบเคียงประสบการณ์ในชีวิตของตน หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับผ่านสื่อ

แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหา ของตัวบทต้นทางไปยังปลายทางซึ่งมาจากวัฒนธรรมสองชุดที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาการรับรู้และตีความหมายของผู้รับสารมีกรอบแนวคิดทฤษฎีสำหรับทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องสัมพันธบท (Intertextuality)

การถ่ายทอดเนื้อหา หรือ สัมพันธบท นั้นมีมาตั้งแต่ยุคที่เทคโนโลยีทางการสื่อสารยังไม่แพร่หลายโดยมักปรากฏในลักษณะที่สื่อ “ส่องทางให้กันและกัน” คือ การนำศิลปะ วรรณกรรมใดๆ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานใหม่ๆ เช่น นางานศิลปะมาสร้างบทกวี นำนวนิยายมาสร้างบทภาพยนตร์ จนถึงยุค หลังสมัยใหม่ (Postmodern period) ที่เริ่มเกิดการตั้งคำถามต่อการเคารพต้นฉบับ และความคิดสร้างสรรค์ว่าในโลกใบนี้ไม่มีอะไรใหม่อีกแล้ว แต่ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดจากการร้อยเรียงความสัมพันธ์เนื้อหาใหม่ เปรียบเหมือน “เหล้าเก่าในขวดใหม่ หรือ เหล้าใหม่ในขวดเก่า” (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) การศึกษาวิจัย ในครั้งนี้จึงนำแนวคิดสัมพันธบทมาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษา เพราะเชื่อว่าเมื่อแนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้กับการตีความกับผลงานของสื่อ เช่น ละครโทรทัศน์ อาจ

ช่วยให้เห็นวิธีในการเชื่อมโยงจากตัวบทหนึ่งไปอีกตัวบทหนึ่ง แม้จะมาจากต่างวัฒนธรรมแต่หากมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ก็มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดการถ่ายทอดเนื้อหา ระหว่างกันได้

แนวคิดเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)

พื้นฐานของแนวคิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในกลุ่มสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Cross-cultural Communication) นั้นเชื่อว่าโลกใบนี้มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และแต่ละวัฒนธรรม ล้วนมีเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็มีจุดร่วมที่สามารถเชื่อมโยงประสานกันได้ รวมถึงเชื่อว่าคุณลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมคือการปรับตัว/เปลี่ยนแปลง(adaptation) ตลอดเวลา และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อพบปะกับวัฒนธรรมอื่น (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, น.176) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาในแนวทางของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นหลักเนื่องจากผู้วิจัยมีความเชื่อว่าเป็นละครไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลีนั้นมีที่มาจากสองวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมเกาหลี ที่ต้องนำมาดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับบริบทสังคมไทย ทำให้เกิดการนำเอาจุดร่วมของสองวัฒนธรรมมาปรับเปลี่ยน ผสมผสานเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นการสร้างสรรค์สื่อใหม่ๆ ขึ้นมาได้

แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration)

การเล่าเรื่องเป็นสิ่งสำคัญในงานศิลปะประเภทบันเทิงคดีอย่างละครโทรทัศน์ โดยกระบวนการเล่าเรื่องต่างๆจะเป็นสิ่งที่ช่วยประกอบสร้างความหมายให้กับเรื่องนั้นๆ แม้ว่า จะไม่มีความจริงในเชิงภาวะวิสัย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผ่านละครโทรทัศน์ไทยเรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวที่เป็นละคร โรแมนติกแฟนตาซี ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้ชมจะรับรู้ความหมายที่เกิดขึ้นจากการเล่า(กาญจนา แก้วเทพ, 2553) การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงต้องให้ความสำคัญกับกลวิธีในการเล่าของละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบละครโทรทัศน์

ในการซื้อลิขสิทธิ์ตัวบทละครโทรทัศน์ที่มาจากต่างประเทศ ต่างวัฒนธรรม สิ่งที่มาพร้อมกับการซื้อขายลิขสิทธิ์ นอกจากเนื้อหา (content) ก็คือ รูปแบบ (format) ของตัวรายการ/ตัวบท แต่จะมีการปรับหรือใส่ความหมายที่เหมาะสม หรืออิงกับบริบทสังคมของประเทศที่นำมาผลิตซ้ำเข้าไป ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบไม่ว่าจะเป็น ภาพ เสียง แสง ฯลฯ ล้วนมีส่วนช่วยในการประกอบสร้าง

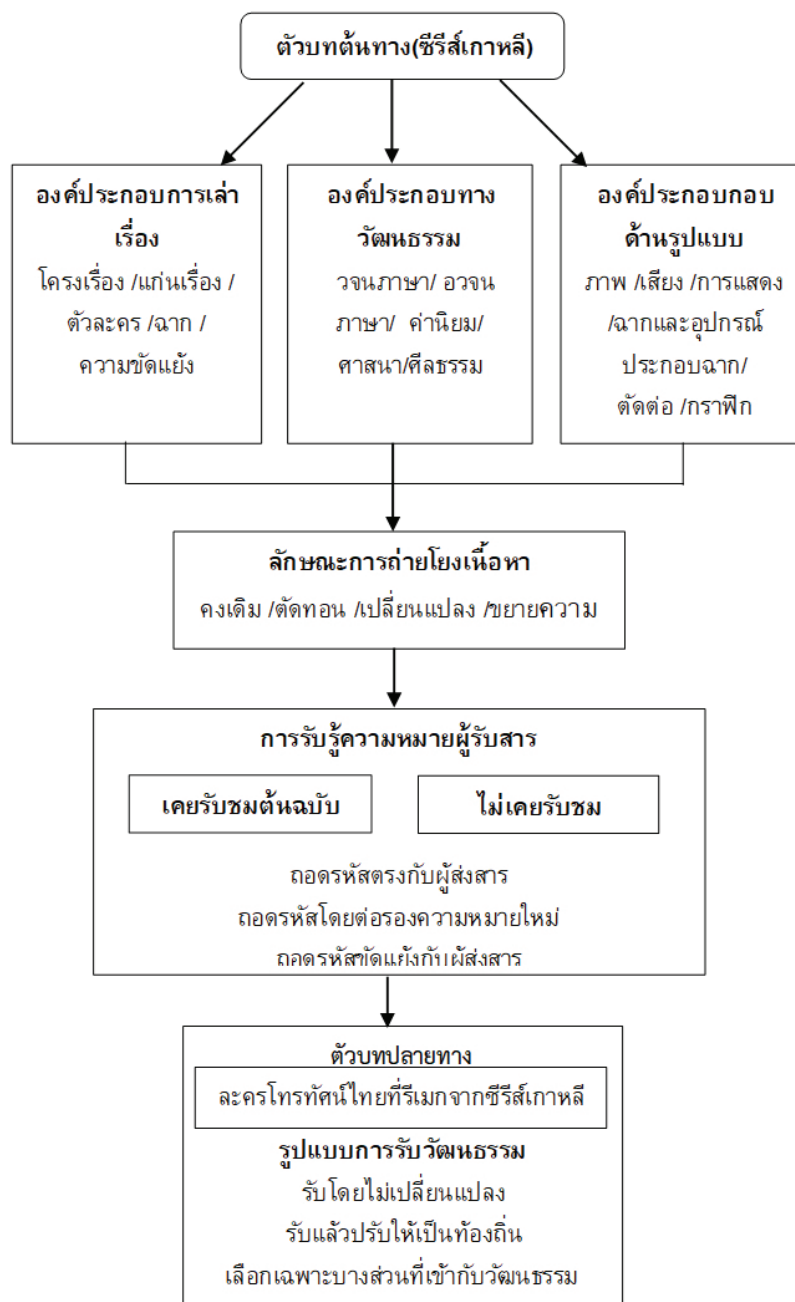
ความหมายและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชม (ศิริมิตร ประพันธ์รุจิ, 2557) การศึกษาครั้งนี้จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของรูปแบบร่วมด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความหมายของผู้รับสาร

การศึกษาผู้รับสารในการวิจัยครั้งนี้เกิดจากความคิดที่ว่าปัจจุบันผู้รับสารมีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้รับสารทางเดียว มาเป็นผู้รับสารที่มีลักษณะ Active และมีความเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในการแนะนำ หรือ กำหนดทิศทางของเนื้อหาสารให้กับสื่อต่างๆ โดยเฉพาะ

สื่อบันเทิงอย่างละครโทรทัศน์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีการศึกษาผู้รับสารร่วมด้วย และมุ่งศึกษาผู้รับสารตามแนวคิด Socio-Cultural Approach ที่เชื่อว่าความหมายของตัวสารหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับ การอ่าน (reading) ของผู้รับสาร โดยผู้รับสาร จะตีความเนื้อหาสารอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัว ของแต่ละคน ซึ่งอาจทำให้เกิดได้ทั้งการตีความตรงกับผู้ส่งสาร ต่อรองต่อความหมายใหม่ และขัดแย้งกับผู้ส่งสาร (กาญจนา แก้วเทพ, 2545)

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ศึกษาการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี และศึกษาการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสาร โดยมีเครื่องมือหลักในการวิจัยคือ การวิเคราะห์ตัวบท (Text Analysis) จากซีรีส์เกาหลีเรื่อง You who came from the star กับละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ทั้งกลุ่มผู้ผลิตและผู้รับสาร

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ส่วนของสื่อละครโทรทัศน์ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจากละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลีที่ได้รับความนิยมขณะออกอากาศ โครงเรื่องมีความน่าสนใจ มีองค์ประกอบของการสร้างที่หลากหลายเพื่อให้เห็นถึงลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของสื่อละครจากต่างวัฒนธรรม จึงเลือกกรณีศึกษาเป็นละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้รับสาร คัดเลือกโดยแบ่งตามประสบการณ์ต่อตัวบทต้นฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ (เคยดูทั้งเวอร์ชันไทยและเกาหลี) และ กลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ (เคยดูเวอร์ชันไทยเพียงอย่างเดียว)

หลังจากเก็บข้อมูลผ่านการรวบรวมเอกสาร และการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอใน 2 ส่วนหลักคือ การวิเคราะห์ตัวบท ผ่านแนวคิดสัมพันธ์กับแนวคิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และการวิเคราะห์การถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสาร ผ่านแนวคิด Socio-Cultural Approach

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี กรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว ได้มุ่งศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหา หรือสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี และลักษณะการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ และกลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ เพื่อหาข้อสรุปว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความเหมาะสมตัวของการดัดแปลงตัวบทจากต่างวัฒนธรรม โดยจากการศึกษาทั้งหมดสามารถแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

2. การวิเคราะห์ผู้รับสารของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

การวิเคราะห์ลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

การศึกษาลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี กรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทั้งจากต้นฉบับคือ ซีรีส์เกาหลี เรื่อง You who came from the star และ เวอร์ชันรีเมกคือละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว โดยนำองค์ประกอบการเล่าเรื่อง 5 ประการจากแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) คือ แก่นเรื่อง (Theme) / โครงเรื่อง (Plot) / ตัวละคร (Character) / สถานที่ (Setting) และความขัดแย้ง (Conflict) (กริณท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2543) มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบจากทั้ง 2 เวอร์ชัน จะพบว่า “แก่นเรื่อง (Theme)” ของทั้ง You who came from the star และ ลิขิตรักข้ามดวงดาว มีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ มีลักษณะของแก่นเรื่อง 2 ประเภทตามที่ อูมาพร มะโรณีย์ (2551, น.21) ได้ระบุไว้ คือ แก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก หรือ love theme และ แก่นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่มีความแตกต่างในสังคม หรือ outcast theme ก็คือเป็นการนำเสนอเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ ของบุคคลที่มี “ความเป็นอื่น” หรือ มีความแปลกแยก/แตกต่าง (Alienation) ทำให้พวกเขาถูกกีดกัน หรือ ไม่เป็นส่วนหนึ่งกับสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ (สาคร สมเสริญ, 2556) เช่น พระเอกที่เป็นมนุษย์ต่างดาวมารักกับนางเอกซีรีส์ที่คนในสังคมไม่ได้ชื่นชอบมากนัก ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นสังคมมวลชน (Mass Society) ที่ผู้คนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก แต่กลับไร้ความสัมพันธ์ระหว่างกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) จนต้องแสวงหาความรักความเข้าใจจากคนที่อยู่ไกลออกไป

ส่วนของโครงเรื่อง (Plot) พบว่าทั้งเวอร์ชันไทยและเกาหลีได้มีลักษณะการดำเนินโครงเรื่องตามแนวคิดการเล่าเรื่อง 5 ชั้น (อรนุช เลิศจรยารักษ์, 2541) คือ “ชั้นเปิดเรื่อง (Exposition)” จะเป็นการแนะนำลักษณะนิสัยของตัวละคร, ปมขัดแย้ง ฯลฯ เพื่อเป็นการปูเรื่องและตกลงเงื่อนไขต่างๆ กับผู้ชม อย่างพระเอกเป็นมนุษย์ต่างดาวที่ติดอยู่บนโลกมาหลายร้อยปี มีพลังพิเศษ แต่กลับแพ้เลือดและน้ำลายมนุษย์ ฯลฯ ก่อนจะเริ่มขมวดปมต่างๆ ใน “ชั้นพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action)” เช่น ทำให้นางเอกพบกับปัญหา ถูกปองร้ายให้พระเอกต้องเข้ามาช่วยเหลือ ช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคจนเกิดความรัก ก่อนจะขมวดปมขัดแย้งให้รุนแรงมากขึ้นใน “ชั้นวิกฤต (Climax)” เช่น ไม่สามารถเอาผิดตัวร้ายได้ใน

ขณะที่พลังพระเอกเริ่มพลังเสื่อมถอยลง ทำให้ให้ตัวละครต้องแก้ปัญหาชิ้นใหญ่ที่สุด และเมื่อทุกอย่างถูกแก้ปัญหาใน “ขั้นคลี่คลาย (Falling Action)” ตัวละครได้เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้น ได้พบสิ่งที่ตัวเองแสวงหาคือความรักความเข้าใจจากคนรอบข้าง เรื่องก็จะเดินทางมาถึงขั้นตอนสุดท้ายคือ “การยุติเรื่องราว(Ending)” ที่เป็นบทสรุปสุขปนเศร้า คือถึงแม้ตัวละครเอกทั้งสองจะต้องจากกัน อย่างพระเอกต้องเดินทางกลับดาวตัวเอง แต่สุดท้ายพวกเขาก็จะหาทางกลับมาอยู่ด้วยกันจนได้ โครงเรื่องลักษณะนี้นอกจากจะใช้วิธีการเล่าเรื่องตามแนวคิดการเล่าเรื่องแล้วยังมีลักษณะของการเล่าเรื่องแบบ “ซีรีส์เกาหลี” แนวรักโรแมนติกท้อสวีนีย์ไชยพงศ์ (2544) กล่าวไว้ว่าเป็นการเล่าที่เน้นเรื่องความรัก ผสานกับปมขัดแย้ง และยังมีการนำเสนอโครงเรื่องเกี่ยวกับ “ความเป็นอื่น” ที่ต่างจากละครโทรทัศน์ไทยดั้งเดิม เพราะเลือกที่จะเล่าเกี่ยวกับ “มนุษย์ต่างดาว” ที่เป็นเรื่อง Sci-fi (แนววิทยาศาสตร์) มากกว่าที่จะนำเสนอความเป็นอื่นแบบ “ผี/วิญญาณ” หรือเรื่องเหนือธรรมชาติที่ผู้ชมชาวไทยคุ้นเคย

ในด้านตัวละคร (Character) ลิขิตรักข้ามดวงดาว มีการคงเดิมลักษณะตัวละครที่มาจากจากต้นฉบับทั้งลักษณะภายนอก (เช่น การกำหนดให้นางเอกสวมเสื้อผ้าแบรนด์เนม อยู่คอนโดหรูใจกลางเมือง ฯลฯ) และลักษณะนิสัยภายในที่ช่วยสร้างมิติที่ค่อนข้างลึก ใกล้เคียงกับมนุษย์จริงๆ ให้กับทั้ง 2 เวอร์ชัน แต่อาจแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด เช่น เรื่องของ “ชื่อ” ที่ในเวอร์ชันไทยจะกำหนดเป็นคำที่เกี่ยวกับท้องฟ้า, ดวงดาว, อวกาศ ตามชื่อเรื่อง แต่ของต้นฉบับไม่ได้เน้นในเรื่องนี้มากนัก

ส่วนสถานที่ (Settings) ละครโทรทัศน์ไทยเรื่องลิขิตรักข้ามดวงดาวมีการปรับสถานที่ให้เข้ากับบริบทประเทศไทย เน้นนำเสนอความสวยงามของสถานที่ต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยว แต่ในความหมายที่ถูกนำเสนอออกมายังอิงกับต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่เพียงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เช่นตัวอาคาร หรือ ฉากที่เป็นวิถีชีวิต เช่น การกินอาหาร แม้จะมีการปรับมาเป็นบริบทไทยแล้ว ในความหมายของฉากนั้นๆ ก็ยังคงมีความคล้ายคลึงกับต้นฉบับเกาหลีได้ อยู่ (เช่น การปรับการกินไก่ทอดกับเบียร์ของเกาหลีได้มาเป็น ไก่ทอดกับหอมเจียว)

สุดท้ายองค์ประกอบด้านความขัดแย้ง (Conflict) ละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวก็ยังคงมีการสร้างปมขัดแย้งที่คงเดิมทั้งรูปแบบและความหมายจากต้นฉบับ เช่น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่เป็นเรื่องความแตกต่างของสถานะ (มนุษย์ต่างดาว/มนุษย์โลก ฯลฯ),

ขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ (ต้องการปิดความลับเรื่องการฆาตกรรม) หรือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ก็ยังคงช่วยสร้างเงื่อนไขที่ทำให้ตัวละครมีมิติ มีจุดอ่อนไม่เก่งกาจเกินไปนักเหมือนกับต้นฉบับ เช่น อชิระ (พระเอก) เป็นมนุษย์ต่างดาวที่มีพลังพิเศษมากมาย แต่กลับแพ้เลือดแพ้น้ำลายมนุษย์โลก ซึ่งข้อดีของการสร้างความขัดแย้งรูปแบบนี้ คือ จะช่วยให้เรื่องมีความสนุกสนาน ตื่นเต้น น่าติดตาม (พลอยพรรณ มาคะผล, 2558 และ มลธิณี นิลมาลี, 2540)

และนอกจากองค์ประกอบการเล่าเรื่องแล้ว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังได้นำ “องค์ประกอบทางวัฒนธรรม” กับ “องค์ประกอบด้านรูปแบบ” มาทำการศึกษาวิเคราะห์ร่วมด้วย (Text) ร่วมด้วย

สำหรับองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ได้ใช้เกณฑ์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของกลุ่มสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 4 ประการ คือ วิทยาศาสตร์ / วัฒนธรรม / ค่านิยม - จริยธรรม และ ศาสนา – ความเชื่อ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวมีการ “เปลี่ยนแปลง” มากที่สุด โดยพบในหลายลักษณะ เช่น “การเปลี่ยนรูปแบบเพียงอย่างเดียว” อย่างในองค์ประกอบด้านอวภาษา ที่จะเปลี่ยนรูปแบบของ “คำ” หรือ “สำนวน” ที่ใช้จากของเกาหลีได้มาเป็นของประเทศไทย แต่ความหมายยังคงเดิม หรือ คล้ายกับต้นฉบับ เช่น ในฉากหนึ่งที่พระเอกต่อว่านางเอกเวอร์ชันเกาหลีได้จะพูดว่า “เธอเหมือนแม่น้ำในปียองจา” แปลว่าคนหยิ่งยโส แต่สำหรับเวอร์ชันไทยใช้คำว่า “เธอเป็นคนโตฟักโตแฟง” แปลว่า โตแต่ตัว เป็นต้น หรือ อีกรูปแบบ คือ การ “เปลี่ยนความหมายเพียงอย่างเดียว” จะพบในองค์ประกอบเกี่ยวกับค่านิยม เช่น เรื่องเกณฑ์ทหาร ที่ของเกาหลีได้จะกล่าวว่าผู้ชายทุกคนเกณฑ์ทหารเพื่อให้ทำหน้าที่ลูกผู้ชายอย่างสมบูรณ์ แต่ของไทยการเกณฑ์ทหารจะทำให้คนๆ นั้นอยู่ในระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะมากขึ้น เป็นต้น

ซึ่งเหตุที่พบการถ่ายโยงเนื้อหาแบบเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ในองค์ประกอบนี้มีข้อสังเกตว่ามาจากพื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของไทยและเกาหลีได้ หากวัฒนธรรมนั้นมีจุดร่วมบางอย่างที่เหมือนกัน (เช่น ไทยและเกาหลีมีค่านิยมเรื่องความกตัญญูเหมือนกัน) ก็อาจทำให้การถ่ายโยงเนื้อหาเกิดขึ้นได้โดยง่าย แต่หากพื้นฐานของวัฒนธรรมของทั้ง 2 ประเทศมีความแตกต่างกัน ก็จะต้องปรับเปลี่ยนบางอย่างเพื่อให้สามารถเล่าให้ผู้ชมชาวไทยเข้าใจได้

ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบผู้วิจัยใช้เกณฑ์การสร้างลักษณะการจัดองค์ประกอบภาพบนสื่อโทรทัศน์ หรือ "Mise-en-scène" (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2557) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านภาพ /องค์ประกอบการแสดงและสิ่งเกี่ยวเนื่องกับผู้แสดง /องค์ประกอบด้านฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก /องค์ประกอบการตัดต่อ และ องค์ประกอบด้านงานกราฟิกมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ พบว่าในแต่ละองค์ประกอบก็จะมียังคงเดิมจากต้นฉบับเรื่อง You who came from the star ไว้เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะส่วนที่ช่วยให้ละครโทรทัศน์ไทย เรื่องลิขิตรักข้ามดวงดาว มีสวยงาม น่าความน่าตื่นตาตื่นใจ เช่น องค์ประกอบด้านกราฟิกที่ใช้เทคนิคทางคอมพิวเตอร์มาช่วยสร้างฉากต่างๆ ที่เป็นการแสดงพลังของพระเอก เทคนิคการตัดต่อที่คงการเล่าเรื่องไว้แบบเดิม อาจเปลี่ยนแปลงบ้าง ในกรณีที่ไม่สามารถหาสิ่งที่เหมือนกับต้นฉบับมาทดแทนได้ เช่น สถานที่ต่างๆ ในประเทศไทย แต่ผู้ผลิตก็จะเลือกสิ่งที่นำเสนอความหมายได้ใกล้เคียงแทน โดยเหตุที่มีการถ่ายโยงเนื้อหา ลักษณะนี้เป็นเพราะเรื่องของบริบทพื้นที่ที่ต่างกันของสองประเทศ งบประมาณที่จำกัด รวมถึงข้อกำหนดบางอย่าง เช่น เวลาออกอากาศในประเทศไทยที่ไม่สามารถฉายละครโทรทัศน์ยาวต่อเนื่องหนึ่งชั่วโมงได้เหมือนกับต้นฉบับ จึงต้องปรับวิธีตัดต่อให้เหมาะสม เป็นต้น

โดยจากการศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์ไทยเรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว มีลักษณะของการถ่ายโยงเนื้อหาตามแนวคิดสัมพันธบท (Intertextuality) ทั้ง 4 รูปแบบคือ การคงเดิม, การตัดทอน, การเปลี่ยนแปลง และการขยายความ ดังนี้

1. การคงเดิม

เป็นลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาที่พบมากที่สุดในการละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว โดยพบทั้งการคงเดิมรูปแบบเพียงอย่างเดียว /การคงเดิมความหมายเพียงอย่างเดียว /และการคงเดิมทั้งรูปแบบและความหมาย

ซึ่งการคงเดิมรูปแบบเพียงอย่างเดียวเป็นการรักษา รูปแบบจากต้นฉบับแต่ความหมายที่สื่อออกมาเปลี่ยนแปลงไป เช่น ในซีรีส์เกาหลีต้นฉบับและละครโทรทัศน์ไทยริเมก อาจจะกล่าวถึงการแต่งงานด้วยวิธีคลุมถุงชนเหมือนกัน แต่ความหมายของฉากต่างกัน โดยของเกาหลีได้พูดถึงการแต่งงานเพื่อผลประโยชน์ครอบครัว ส่วนเวอร์ชันไทยเป็นการแต่งงานเพื่อสัมพันธ์ไมตรีระหว่างเมือง

ส่วนการคงเดิมความหมายเพียงอย่างเดียว คือ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่มาจากต้นฉบับ ให้เข้ากับความเป็นไทย

แต่ความหมายที่สื่อออกมายังคงเหมือนเดิม เช่น เปลี่ยนจากอาร์ตเมนต์ใจกลางกรุงโซลมาเป็นคอนโดมิเนียมหรูใจกลางกรุงเทพ แต่ฉากนี้ยังสื่อถึงฐานะที่ร่ำรวยของตัวละครเหมือนเดิม

สุดท้ายคือการคงเดิมทั้งรูปแบบและความหมาย คือ การรักษาความเป็นต้นฉบับเอาไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง พบในส่วนที่เป็นหัวใจของเรื่อง เช่น แก่นเรื่อง ที่ทั้ง 2 เวอร์ชันนำเสนอเรื่อง คนกับความเป็นอื่น อย่างเรื่อง มนุษย์ต่างดาวในสังคมมนุษย์ เหมือนกันเป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลง

เป็นลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวที่พบได้ใกล้เคียงกับการถ่ายโยงเนื้อหาแบบคงเดิม พบมากที่สุดในการองค์ประกอบการเล่าเรื่องฉากและสถานที่ องค์ประกอบทางวัฒนธรรมทั้งเรื่อง วัจนภาษา อวัจนภาษา คำนิยม ศาสนา และองค์ประกอบด้านรูปแบบ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกสถานที่ถ่ายทำและองค์ประกอบด้านเสียง แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ เปลี่ยนรูปแบบเพียงอย่างเดียว /เปลี่ยนความหมายเพียงอย่างเดียว และ เปลี่ยนทั้งรูปแบบและความหมาย

การเปลี่ยนรูปแบบเพียงอย่างเดียว พบว่าเป็นการเปลี่ยนในระดับ "รูปสัญลักษณ์" คือ เปลี่ยนลักษณะที่เห็นภายนอกแต่ไม่ได้เปลี่ยนไปถึงความหมายเชิงสังคมวัฒนธรรมที่มาจากต้นฉบับ เช่น ในลิขิตรักข้ามดวงดาวอาจจะเปลี่ยนไก่ทอดกับเบียร์ของเกาหลีมาเป็นไก่ทอดกับหอมเจียวเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย แต่ความจริงแล้วอาหารชนิดนี้ในต้นฉบับนั้นเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมการดื่มของประเทศเกาหลีได้ด้วย เมื่อมีการเปลี่ยนเพียงระดับรูปสัญลักษณ์ ความหมายเหล่านี้จึงไม่ถูกพูดถึงอย่างเด่นชัดนักในเวอร์ชันไทย

ต่อมา การเปลี่ยนแปลงความหมายเพียงอย่างเดียว หมายถึง มีการคงเดิมรูปแบบจากต้นฉบับ แต่เปลี่ยนความหมายที่ต้องการสื่อออกมา พบในองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ตัวละครอาจพูดถึงสิ่งมีชีวิตจากดาวอื่นเหมือนกัน แต่ของเกาหลีได้พูดถึงโดยเชื่อมโยงกับความรู้ที่อ่านมาจากหนังสือ แต่ของไทยจะพูดโดยเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องผี วิญญาณ เป็นต้น

ส่วนการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและความหมายพบมากที่สุดในการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเช่นกัน โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านวัจนภาษา ซึ่งเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากรูปแบบของภาษาที่แตกต่างกันของทั้ง 2 วัฒนธรรม เพราะฉะนั้นแม้ตัวละครจะพูดในสถานการณ์เดียวกันแต่ก็ต้องเลือกคำ หรือ ลำนวนใดก็ตามที่มีความหมายใกล้เคียง

กับต้นฉบับมาใช้แทน

3. การตัดทอน

เป็นลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาที่พบได้น้อยที่สุดในละครโทรทัศน์ เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวแต่ก็มีปรากฏอยู่บ้างในองค์ประกอบทางวัฒนธรรม เช่น การตัดทอนเรื่องลำดับความสุภาพของภาษาพูดตามอาวุโสของวัฒนธรรมเกาหลีได้ออกไป เพราะในวัฒนธรรมไทยไม่มีการใช้ภาษารูปแบบดังกล่าว ซึ่งมีข้อสังเกตว่าที่ผู้ผลิตยอมตัดทอนส่วนนี้ออกไปแม้จะมีความพยายามในการคงเดิมรูปแบบไว้เป็นส่วนมากก็เพราะหากยังคงรูปแบบนี้ไว้อาจจะทำให้ผู้รับสารที่เป็นชาวไม่สามารถเข้าใจ หรือเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้เลย

4. การขยายความ

การถ่ายโยงเนื้อหาแบบขยายความ จะปรากฏในละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว เมื่อรูปแบบของวัฒนธรรมนั้นไม่พบในต้นฉบับ เช่น เรื่ององค์ประกอบทางวัฒนธรรมด้านวัจนภาษา (ภาษาพูด/ภาษาเขียน) ที่มีการใช้คำแสดงในภาษาไทยเพื่อพูดประชดประชันกับอีกฝ่าย หรือในเรื่องของอาการภาษาในอวัจนภาษา ก็พบว่าตัวละครในเวอร์ชันไทยสามารถแสดงกิริยาที่เกินจริงเพื่อสร้างความตลก สนุกสนานได้มากกว่าเป็นต้น

นอกจากลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวทั้ง 4 ประเภทแล้วจะพบว่าตัวบทมีรูปแบบของการรับวัฒนธรรม 2 รูปแบบ คือ “การรับวัฒนธรรมทั้งหมดโดยไม่เปลี่ยนแปลง” กับ “การรับวัฒนธรรมแล้วปรับให้เป็นท้องถิ่น” (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) โดยการรับวัฒนธรรมทั้งหมดโดยไม่เปลี่ยนแปลงจะพบว่าในส่วนเป็น “สูตรสำเร็จ” ของซีรีส์เกาหลี และส่วนที่เป็นหัวใจหลักของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง องค์ประกอบด้านภาพฉาก เครื่องแต่งกาย ฯลฯ ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีของการผลิตละครโทรทัศน์ ช่วยให้นำเสนอวัฒนธรรมได้อย่างไม่ยัดเยียด

ส่วนการรับวัฒนธรรมแล้วปรับให้เป็นท้องถิ่นก็เป็นส่วนหนึ่งของการปรับเนื้อหาที่มาจากต่างวัฒนธรรมให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย แต่การรับวัฒนธรรมลักษณะนี้ในละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวก็มีข้อสังเกตว่ามักเป็นการปรับในระดับรูปสัญลักษณ์มากกว่าที่จะปรับไปถึงความหมายเชิงสังคมวัฒนธรรมที่มากับต้นฉบับ ซึ่งการปรับในลักษณะนี้อาจส่งผลต่อการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสารได้

ซึ่งจากการศึกษาวิจัยทั้งหมด พบข้อสังเกตต่อเหตุผลที่เข้ามามีกระทบ ทำให้รูปร่างหน้าตาของตัวละครมีลักษณะ

ที่ “คงเดิม” เป็นหลัก รวมถึงปรากฏรูปแบบการรับวัฒนธรรมข้างต้น 3 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ ข้อกำหนดที่มากับการซื้อขายลิขสิทธิ์บทโทรทัศน์ ที่ทำให้ผู้ผลิตต้องรักษาส่วนที่เป็นหัวใจของเรื่อง อย่างแก่นเรื่อง โครงเรื่อง เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของต้นฉบับ ส่วนอีกเหตุผลหนึ่ง คือ ความสำเร็จของต้นฉบับที่ทำให้ผู้ผลิตเกิดความต้องการที่จะรักษา “ภาพจำ” ของต้นฉบับเอาไว้ ประกอบกับเป็นความชื่นชอบส่วนตัวของผู้ผลิตเอง ที่เชื่อว่าสิ่งที่ต้นฉบับเวอร์ชันเกาหลีทำไว้เป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว รูปร่างหน้าตาของตัวละครจึงออกมาในลักษณะที่คงเดิมจากต้นฉบับไว้เป็นส่วนมาก

การวิเคราะห์ผู้รับสารของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

การศึกษาวเคราะห์ผู้รับสาร ทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ และกลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ ได้ใช้อองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบการเล่าเรื่อง / องค์ประกอบทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบด้านรูปแบบมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การสรุปลักษณะการตีความและรับรู้ความหมายผู้รับสาร มีผลการศึกษา ดังนี้

ในองค์ประกอบการเล่าเรื่อง จะพบว่าแม้ผู้รับสารที่มีประสบการณ์ต่อตัวบทต่างกัน แต่จะถอดรหัสรับรู้ความหมายของตัวสารไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ยอมรับการนำเสนอโครงเรื่อง (Plot) เรื่อง “ความเป็นอื่น” เกี่ยวกับมนุษย์ต่างดาวได้เหมือนกัน แต่อาจจะยอมรับในเงื่อนไขที่ต่างกัน เช่น หากเคยชมต้นฉบับของเกาหลีได้แล้วก็จะยอมรับเนื่องจากรู้จักโครงเรื่องอยู่ก่อน หากไม่เคยชมต้นฉบับก็จะยอมรับเพราะเป็นเรื่องใหม่ ไม่มีตัวสารใดมาเทียบเคียงเป็นต้น ส่วนที่ผู้รับสาร 2 กลุ่มมีการต่อรองความหมายมากที่สุดจะเป็นส่วนของโครงเรื่อง ที่ละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวนำเสนอแตกต่างจากละครโทรทัศน์ไทยดั้งเดิม เช่น เรื่องความเป็นอื่นที่เป็นวิทยาศาสตร์แบบมนุษย์ต่างดาว ผู้ชมชาวไทยจะคุ้นเคยกับเรื่องผี เรื่องเหนือธรรมชาติมากกว่า หรือ ตัวละคร ที่จะมีการเปรียบเทียบว่าบุคลิกลักษณะตัวละครเช่นนี้ไม่เคยพบในละครโทรทัศน์ไทย มีความเป็นตัวละครในซีรีส์เกาหลี ฯลฯ

ส่วนในองค์ประกอบทางวัฒนธรรมประสบการณ์ต่อตัวบทต้นฉบับมีผลต่อผู้รับสารทั้ง 2 กลุ่มในแง่ที่ว่า หากเคยรับชมต้นฉบับมาก่อนก็จะรับรู้ถึงความแตกต่างของการดัดแปลงได้มากกว่า เช่น อาจจะรู้ว่าคำพูดของตัวละครในฉากนี้ดัดแปลงมาจากต้นฉบับ แต่สิ่งที่จะมีผลต่อการตีความของผู้รับสาร ก็คือองค์ประกอบทางวัฒนธรรมนั้นๆ ที่ถูกนำเสนอในละคร มีความเชื่อมโยงกับผู้รับสารมากหรือ

น้อยเพียงใด เช่น ถ้านำเสนอเรื่องค่านิยมของเกาหลีใต้ที่คล้ายกับค่านิยมไทยอย่างความกตัญญู หรือนำเรื่องความเชื่ออย่างการกลับชาติมาเกิด ผู้รับสารชาวไทยก็จะสามารถเชื่อมโยงกับตัวเรื่องได้ง่าย และไม่ปฏิเสธความหมายที่น่าเสนอ แต่หากองค์ประกอบทางวัฒนธรรมนั้นขัดกับความเป็นไทยในการรับรู้ของผู้รับสาร การตีความขัดแย้งกับผู้ส่งสารก็จะเกิดขึ้นทันที เช่น การที่ผู้รับสารส่วนใหญ่มีการรับรู้มาว่าประเทศไทยเป็นประเทศเมืองร้อน ดังนั้นตัวละครไม่ควรสวมใส่เสื้อผ้าของเมืองหนาว เป็นต้น

และองค์ประกอบด้านรูปแบบ จะพบว่าผู้รับสารทั้ง 2 กลุ่มสามารถรับรู้ได้ว่า ละครโทรทัศน์ เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวได้นำรูปแบบหลายๆประการ จากต้นฉบับซีรีส์เกาหลี เรื่อง You who came from the star เช่น เทคนิคการถ่ายทำ การตัดต่อ หรือการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิก ซึ่งรูปแบบเหล่านี้ มีส่วนช่วยให้ละครโทรทัศน์ไทยมีความสวยงาม สมจริง มีความแปลกใหม่ในการเล่าเรื่องมากขึ้น ส่วนรูปแบบการนำเสนอวัฒนธรรม เช่น การใช้สถานที่ในประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำ ก็อาจมีส่วนช่วยเรื่องของเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยว เพราะเป็นโอกาสหนึ่งที่จะได้นำเสนอภาพที่สวยงามของสถานที่เหล่านั้น ส่วนประสบการณ์ต่อตัวบทต้นฉบับส่งผลต่อผู้รับสารในส่วนที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบถึงความ “เหมือน/ไม่เหมือน” เท่านั้น เช่น ผู้รับสารอาจจะรับรู้ได้ว่าการเซตฉากห้องในคอนโดขึ้นมาก่อนข้างเหมือนกับต้นฉบับ ยังคงสื่อความหมายได้เหมือนเดิม แต่จะยอมรับความหมายที่ลิขิตรักข้ามดวงดาวนำเสนอหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับว่าองค์ประกอบนั้นเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของแต่ละคนอย่างไร ซึ่งจะเห็นค่อนข้างชัด เมื่อมีการเปรียบเทียบองค์ประกอบต่างๆ กับ “ความไทย” ในการรับรู้ของผู้รับสาร เช่น เคยเห็นสถานที่นั้นมาก่อน รู้ว่ามีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก พระนางเอกจึงไม่จำเป็นต้องไปยังสถานที่นั้นเพราะต้องการความสงบ หรือ ในองค์ประกอบด้านการแสดงที่ผู้รับสารมีความเห็นเกี่ยวกับการคัดเลือกการแสดงที่แตกต่างกันตามความคิดเห็นส่วนตัวของตนว่ามีทั้งเหมาะ ไม่เหมาะ แสดงดี แสดงได้ไม่ดี ฯลฯ

จากการศึกษาการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสารของ ละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว สามารถสรุปตามการถอดรหัสรับรู้ความหมายของ สจ๊วต ฮอลล์ ทั้ง 3 รูปแบบคือ ถอดรหัสด้วยจุดยืนเดิมกับที่ผู้รับสารส่งรหัสเข้ามา, ถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อความหมายใหม่ และ ถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อต้านหรือขัดแย้งกับผู้ส่งสาร ดังนี้

1. ถอดรหัสด้วยจุดยืนเดิมกับที่ผู้รับสารส่งรหัสเข้ามา

ในกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารทั้ง 2 กลุ่ม คือเคยรับชมต้นฉบับและไม่เคยรับชมต้นฉบับจะพบว่ากลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับมาก่อนมีแนวโน้มที่จะถอดรหัสรับรู้ความหมายด้วยจุดยืนเดิมกับผู้ส่งสารมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ เนื่องจากการยอมรับเงื่อนไขของเรื่องและตีความตัวสารได้ในมิติที่ลุ่มลึกกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ เช่น รับรู้ได้ว่าการตีความตัวละครของเวอร์ชันไทยเป็นการนำเสนอความสำเร็จของซีรีส์เกาหลีมาใช้ ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับ จะเกิดการถอดรหัสที่ตรงกับผู้ส่งสารเมื่อสิ่งที่นำเสนอเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีตัวบท (เช่น ละครโทรทัศน์ไทยที่เคยดูมาก่อน) มาเทียบเคียง

2. ถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อรองกับความหมายใหม่

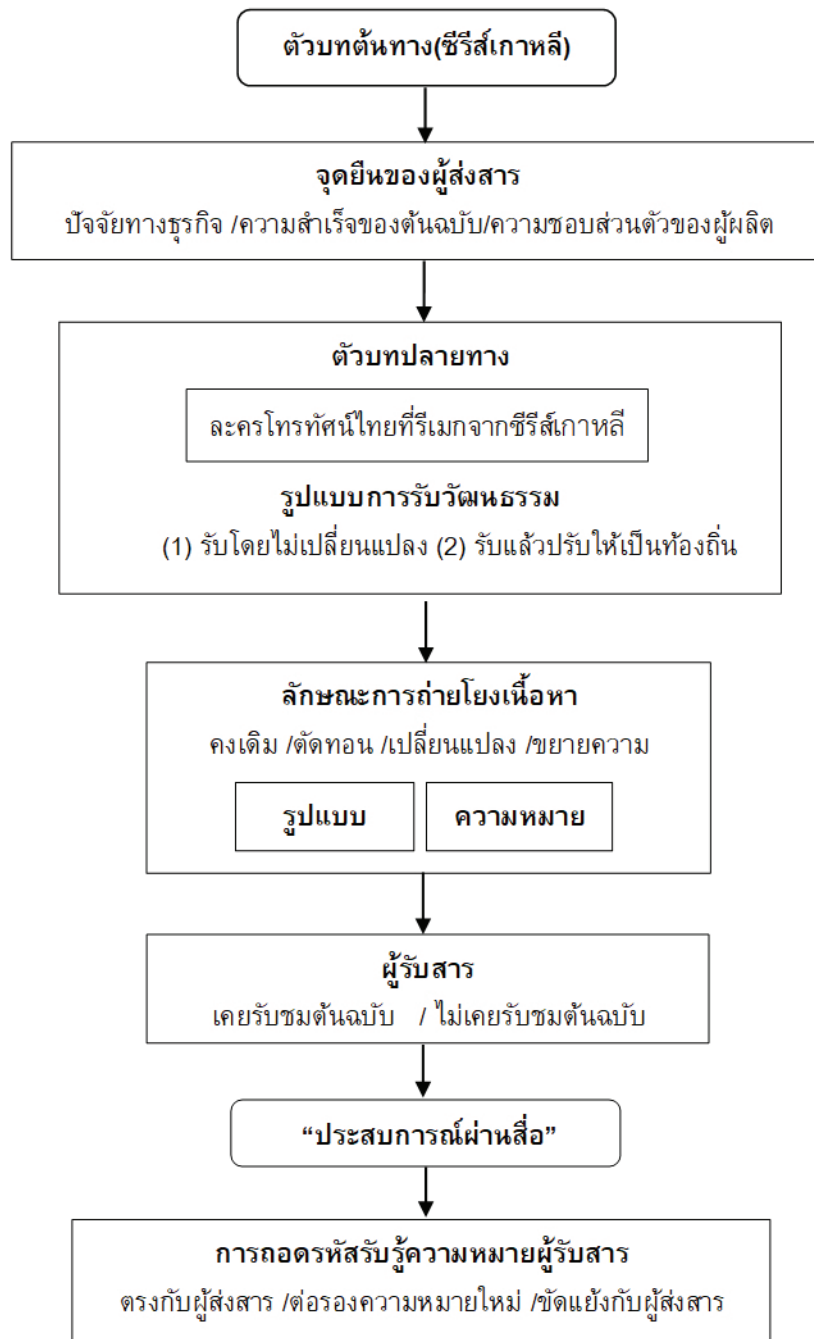
การถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อรองความหมายใหม่ เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดสำหรับผู้รับสาร ทั้ง 2 กลุ่ม คือผู้รับสารไม่ได้ปฏิเสธความหมายของผู้ส่งสารโดยตรง แต่จะมีการอ่านความหมายเพิ่มเติม หรือต่างออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน เช่น อาจจะไม่ได้ติดขัดกับการนำเสนอเรื่องมาจากต้นฉบับ แต่จะเปรียบเทียบกับโครงเรื่องของลิขิตรักข้ามดวงดาวละครโทรทัศน์ไทยที่เคยรับชม ซึ่งมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าผู้รับสารมักต่อรองโดยเทียบเคียงกับประสบการณ์ผ่านสื่อ (Mediated experience) เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องลิขิตรักข้ามดวงดาวเป็นประสบการณ์ที่ไม่สามารถพบเจอได้ในชีวิตจริง เช่น การมีความรักกับมนุษย์ต่างดาว หรือ การไปใช้ชีวิตในยุคอดีตอย่างสมัยอยุธยา ผู้รับสารจึงนำสิ่งที่ตนรับรู้ผ่านสื่อ เช่น ละครโทรทัศน์ ดาราเรียม มาตีความเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาละครโทรทัศน์ และเกิดการต่อรองขึ้นหากไม่ตรงกับสิ่งที่ตนรับรู้มา

3. ถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อต้านหรือขัดแย้ง

การถอดรหัสด้วยจุดยืนต่อต้านหรือขัดแย้งกับผู้ส่งสารพบในกลุ่มผู้รับสารทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งเคยรับชมและไม่เคยรับชมต้นฉบับ โดยมีลักษณะคล้ายกับการตีความแบบต่อรองกับผู้ส่งสารคือผู้รับสารจะตีความโดยเทียบกับประสบการณ์ผ่านสื่อเป็นหลัก แต่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่เนื้อหาละครนำเสนอมีความขัดแย้งกับความเป็นไทยที่ตนเองรับรู้ หรือ ขัดกับข้อเท็จจริงที่รับรู้กันโดยทั่วไปในสังคมไทย เช่น เรื่องสภาพอากาศ ถ้าผู้รับสารรับรู้ว่าเป็นประเทศไทยเป็นเมืองร้อนแล้วละครโทรทัศน์เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวนำเสนอภาพของผู้นใส่เสื้อผ้าเมืองหนาวมีหิมะตก ก็เกิดการตีความที่ขัดแย้งขึ้น

ทั้งนี้ลักษณะการถ่วงน้ำหนักเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย

ที่รีเมกจากซีรีส์เกาหลี เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว และกา
รถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสาร สามารถนำมาสรุ
ปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภาพสรุปลักษณะการถ่ายโยงเนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว

อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายโยงเนื้อหา หรือ สัมพันธบท (Intertextuality) สำหรับละครโทรทัศน์ในปัจจุบันไม่ได้ถูกนำมาศึกษาในปรากฏการณ์ของการ “ข้ามสื่อ” ที่เป็นการข้าม

จากสื่อหนึ่งไปอีกสื่อหนึ่ง เช่น การนำ นวนิยายมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์เท่านั้น แต่ยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาไปมาก จนทำให้ผู้รับสารมีทางเลือกในการรับชมมากขึ้น ทั้งช่องทางและเนื้อหา การแข่งขันในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

(creative economy) อย่างอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงนั้นสูงขึ้น สายพานการผลิตหมุนเร็วมากขึ้น จนผู้ชมสามารถดูอะไรก็ได้ที่ไหนก็ได้ เช่น ในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) วัตถุที่ที่เคยถูกตั้งมาไว้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานอย่างนวนิยาย หรือละครโทรทัศน์ที่โด่งดัง ในอดีตก็ดูจะไม่เพียงพออีกต่อไป การข้ามสื่อ และ “ข้ามวัฒนธรรม” เช่น การซื้อลิขสิทธิ์ตัวบทจากต่างประเทศ ต่างวัฒนธรรมก็ได้กลายมาเป็นหนึ่งในกลวิธีที่ผู้ผลิตสื่อใช้ในการแสวงหาวัตถุดิบมาสร้างสรรค์เนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับผู้ชม ซึ่งซีรีส์เกาหลีก็เป็นหนึ่งในตัวเลือกที่ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ชาวไทยมักจะเลือกเพื่อนำมาทำการ “รีเมก” หรือ ดัดแปลงเพื่อทำเป็นละครโทรทัศน์ไทย ด้วยเหตุผลที่ซีรีส์เกาหลีหลายๆ เรื่องได้รับความนิยมในประเทศไทยอยู่เป็นทุนเดิม

จากกรณีศึกษาละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาว หากนำแนวคิดเรื่องสัมพันธภาพ ที่เชื่อว่าการนำตัวบทที่เคยมีมาเป็นแรงบันดาลใจในการผลิตเนื้อหาใหม่ๆ จะเป็นการ “ส่องทางกันและกัน” ให้กับเนื้อหาสื่อมาตีความ การนำตัวบทจากต่างวัฒนธรรมมารีเมกเป็นละครโทรทัศน์ไทยก็อาจพูดได้ว่าการรีเมกซีรีส์เกาหลีมาเป็นละครโทรทัศน์ไทย เป็นสิ่งที่ช่วยให้รูปแบบและเนื้อหาของละครไทยมีความแปลกใหม่พัฒนาไปจากที่เคยมี แต่การที่หน้าตาของตัวสารมีลักษณะที่คงเดิมค่อนข้างมาก ก็อาจทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อ “ความสร้างสรรค์” ว่าสุดท้ายแล้วการรีเมกในครั้งนี้เป็นถือเป็นการสร้างสรรค์หรือไม่ และการที่หน้าตาตัวสารไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนักจะทำให้ การข้ามสื่อ และการข้ามวัฒนธรรม ไม่ได้ปรากฏชัดเจนเท่าที่ควรหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ความลงตัว และเหมาะสมของการถ่ายโยงเนื้อหา การตั้งคำถามถึงระดับของการถ่ายโยงเนื้อหา (เช่น เปลี่ยนแปลงมาก หรือน้อย) อาจไม่เพียงพอ เพราะเมื่อพูดถึงแต่ในการถ่ายโยงเนื้อหาสารที่มาจาก ต่างประเทศ ต่างวัฒนธรรมแล้วอาจจะต้องดูไปถึงการ “เลือก” สิ่งที่จะนำมาจัดวางในเนื้อหาสาร ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงจุดยืนของ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” (Intercultural communication) ร่วมด้วย

หากมองในมุมของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เชื่อว่าเมื่อ 2 วัฒนธรรมมาพบกันแล้วจะเกิดความร้าวทางวัฒนธรรมแล้ว ในกรณีศึกษา เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวแล้ว อาจจะพบว่าการผลิตวัฒนธรรมผ่านการปรับแปลงตัวสารจากต่างวัฒนธรรมนั้นยังไม่ลงตัว พอเหมาะ พอดี ซึ่งอาจจะเพราะมิติทางวัฒนธรรม (Geert Hofstede อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559, น.91) ของ ทั้ง 2 ประเทศ คือ ไทย และเกาหลีที่ถึงจะมีลักษณะร่วม/

จุดร่วม ที่คล้ายคลึงกันอย่างความเป็นเอเชีย แต่บรรทัดฐาน หรือ มายาคติของทั้ง 2 วัฒนธรรมก็ยังไม่ใกล้เคียงกันมากพอที่จะนำสิ่งที่มีความโดดเด่นมาจัดวางในรูปแบบเดิมแล้วเกิดความเหมาะสมลงตัวได้ และการที่ตัวสารมีลักษณะที่คงเดิมอย่างมากไปจนถึงความหมายเชิงสังคมวัฒนธรรมที่ติดมากับรูปแบบ เช่น นำเอาทั้งรูปแบบของฉากร้านอาหาร และมายาคติ ทางสังคมของเกาหลีเรื่องการกินข้าวคนเดียวถือเป็นเรื่องแปลก มาไว้ในละครโทรทัศน์ไทย หรือ ปรับเพียงในระดับรูปสัญลักษณ์ จากโกทอดเกาหลี มาเป็นโกทอดหอมเจียว อาจทำให้เกิดความ “ไทยไม่ใช่ เกาหลีไม่เชิง” ขึ้นมาได้

การตัดเย็บที่ไม่พอดีกับบริบทวัฒนธรรมปลายทางนี้ ถูกสะท้อนออกมาในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความหมายของผู้รับสาร เพราะจากผลการศึกษากลุ่มผู้รับสาร ทั้งเคยรับชมต้นฉบับ และไม่เคยรับชมต้นฉบับ จะพบว่าประสบการณ์ต่อตัวบทต้นฉบับ คือ ไม่ว่าเคยรับชมต้นฉบับมาก่อนหรือไม่ก็นั้นไม่มีผลต่อความรู้สึกต่อความลงตัวของการดัดแปลงตัวบทจากต่างวัฒนธรรมจะมีความต่างออกไปที่กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับมาก่อนอาจจะตีความเนื้อหาสารได้ลึกซึ้งมากกว่าเท่านั้น ในภาพรวมแล้วผู้รับสารทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้ปฏิเสธการนำรูปแบบ หรือ เนื้อหาจากต่างวัฒนธรรมมาใช้หากรูปแบบนั้นช่วยให้ละครโทรทัศน์ไทยมีการพัฒนา มีความแปลกใหม่มากขึ้น แต่ผู้รับสารจะเกิดการตีความแบบตอรอง หรือ ขัดแย้งก็ต่อเมื่อรู้สึกว่าเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่รับชมอยู่นั้นขัดกับประสบการณ์ส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ตรงในชีวิตจริง หรือ ประสบการณ์ผ่านสื่อ แต่สุดท้ายผู้รับสารก็จะตีความโดยเชื่อมโยงเข้ากับ “ความเป็นไทย” ในการรับรู้ของพวกเขา เช่น หากในลิขิตรักข้ามดวงดาวกำหนดในตัวละครใส่เสื้อผ้าเมืองหนาว แต่ผู้รับสารรู้สึกว่าประเทศไทยเป็นเมืองร้อนไม่มีทางใส่เสื้อผ้าแบบนี้ก็จะเกิดการตีความแบบตอรอง หรือ ขัดแย้งกับผู้ส่งสาร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผล สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับผู้รับสาร มีข้อสังเกตว่าที่ลักษณะการถอดรหัสรับรู้ความหมายของผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยรับชมต้นฉบับ และกลุ่มที่ไม่เคยรับชมต้นฉบับมีแนวโน้มที่ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น มีการตอรอง หรือ ปฏิเสธต่อความหมายเมื่อรู้สึกว่าสิ่งที่ละครโทรทัศน์ไทย เรื่อง ลิขิตรักข้ามดวงดาวนำเสนอ นั้นต่างจากความเป็นไทยในการรับรู้ของผู้รับสาร ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการถ่ายโยงเนื้อหาของกรณีศึกษานี้มีลักษณะที่คงเดิมจากต้นฉบับ เป็นหลัก การถอดรหัส หรือตีความจึงอาจจะไม่ได้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากนัก ส่วนข้อสังเกตอีกประการคือการศึกษานี้เป็นการศึกษา

ในกลุ่มขนาดเล็ก และถึงจะไม่ใช่ว่าความตั้งใจของผู้วิจัยโดยตรง แต่กลุ่มตัวอย่างที่ร่วมทำการ ศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะของความเป็น “คอละคร” ที่สามารถจดจำเนื้อหาละคร หรืออ่านความหมายในเชิงวิเคราะห์ได้ค่อนข้างมาก จึงอาจจะมีมุมมองที่แตกต่าง หรือ ไม่ใช่มุมมองของคนดูโดยทั่วไป

ในการผลิตละครโทรทัศน์ไทยรีเมกจากต่างวัฒนธรรม แม้ผู้ชมชาวไทยจะคุ้นเคยกับซีรีส์ละครโทรทัศน์จากประเทศเกาหลีใต้ แต่การผลิตละครโทรทัศน์ไทย สุดท้ายผู้ชมส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นชาวไทย ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างมากก็คือวิธีการเลือกทั้งเนื้อหา ที่จะนำมารีเมกเป็นละครโทรทัศน์ไทย ที่อาจจะต้องเลือกเพื่อให้ใกล้เคียงกับบริบทวัฒนธรรมไทยมากขึ้น การดัดแปลงก็อาจจะมีความสะดวก และลงตัวมากขึ้น แต่หากตัวบทต้นทางที่เลือกมาไม่ได้มีบริบทที่ใกล้เคียงกับสังคมไทย ก็อาจจะต้องพิจารณาไปถึงกลวิธีในการออกแบบตัวสาร ส่วนที่เป็นแก่น หรือ หัวใจของตัวบท อาจถูกกำหนดมาให้ไม่สามารถปรับได้ หรือไม่สมควรปรับ แต่เพื่อให้ยังรักษาภาพจำ หรือ อัตลักษณ์ของเรื่องเอาไว้ ผู้ผลิตละครอาจเลือกที่จะตีความการเล่าได้ใหม่ หรือ ขยับลำดับ ลีลาในการเล่าได้บางส่วน สุดท้ายส่วนที่เป็นเปลือกนอกอย่างความสวยงามของภาพ เสื้อผ้า ฯลฯ ถือว่าเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ แต่การปรับก็จะต้องคำนึงความเหมาะสมของบริบท เช่น สถานที่สภาพอากาศ วัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ การรีเมกตัวบทจากต่างวัฒนธรรมจึงสามารถเกิดความลงตัวได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิตละครโทรทัศน์

1. การนำตัวบทจากต่างวัฒนธรรมมาสร้างใหม่นั้น เป็นวิธีแสวงหาความคิดสร้างสรรค์อีกรูปแบบหนึ่งให้กับละครโทรทัศน์ไทย ในยุคที่การแข่งขันในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพิ่มสูงมากขึ้น การนำรูปแบบหลายๆอย่าง เช่น วิธีการถ่ายทำ การสร้าง ฯลฯ มาใช้มีส่วนช่วยให้ละครโทรทัศน์ไทยมีคุณภาพดี มีความสวยงามน่าติดตามมากขึ้น ผู้ผลิตสามารถศึกษาองค์ประกอบต่างๆของซีรีส์ละครโทรทัศน์เหล่านี้และนำมาปรับใช้กับการผลิตละครโทรทัศน์ไทยได้

2. ในการผลิตซ้ำตัวบทจากต่างวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีเพียงการถ่ายโยงเนื้อหาจากต้นฉบับเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีมาพร้อมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมร่วมด้วย ดังนั้นการผลิตละครโทรทัศน์รีเมกจากต่างประเทศ ผู้ผลิตอาจจะพิจารณาเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมต้นทางกับปลายทางเพื่อให้ผู้รับสารในประเทศไทยสามารถเข้าใจเนื้อหา

ได้ดีมากขึ้น เช่น อาจจะเลือกละครโทรทัศน์ที่มีโครงเรื่องคล้ายกับละครโทรทัศน์ไทยมารีเมก เป็นต้น

3. สำหรับกรณีที่มีการเลือกตัวบทมาผลิตนั้นไม่ได้ถูกเลือกจากเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึง หรือ ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมไทยอยู่ก่อน เช่น แนวแฟนตาซีที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ในกระบวนการออกแบบตัวสาร สิ่งที่ต้องเก็บไว้อาจเป็นแก่นเรื่อง (Theme) แต่ในส่วนอื่นเช่น ส่วนที่มองเห็นภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสวยงามของภาพ อย่างเครื่องแต่งกาย สถานที่ หรือ วิธีการเล่า เช่น ลำดับในการเล่าเรื่อง ลีลาการเล่า การเริ่มเรื่อง ไปจนถึงบทสรุปของเรื่องอาจสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมของบริบทวัฒนธรรมนั้นๆ

4. ผู้รับสารในปัจจุบัน ไม่ได้มีสถานะเป็นเพียงผู้รับชมเพียงอย่างเดียว อีกต่อไป แต่ยังมีส่วนร่วมกับการรับชมละครโทรทัศน์ หรือสื่ออื่นๆในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และมีลักษณะที่ Active กว่าผู้รับสารในอดีต ดังนั้นความคิดเห็นของผู้รับสารจึงเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ เพื่อให้สามารถผลิตละครโทรทัศน์ได้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จึงอาจทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความครอบคลุมของผู้รับสาร เช่น ศึกษาได้เฉพาะกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เพียงอย่างเดียว หรือ ศึกษาได้เฉพาะบางช่วงวัย ซึ่งหากมีการแบ่งกลุ่มประชากรให้ครอบคลุมลักษณะประชากรเหล่านี้ แล้วนำมาวัดในเชิงปริมาณอาจทำให้มองเห็นภาพรวมของผู้รับสารได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจุบันละครโทรทัศน์ไทยที่รีเมกจากต่างวัฒนธรรมไม่ได้มีเพียงซีรีส์ของประเทศเกาหลีใต้เท่านั้น แต่ยังมีซีรีส์ละครโทรทัศน์จากอีกหลายประเทศ เช่น ประเทศจีน หรือ สหรัฐอเมริกา ที่นำมาสร้างใหม่เป็นละครโทรทัศน์ไทย แล้วได้รับผลตอบรับในรูปแบบต่างๆกัน ดังนั้นผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมสามารถหยิบยกละครโทรทัศน์เหล่านี้มาเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งถัดไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ, บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.
- _____. (2552). **สัมพันธบท (Intertextuality) : เหล้าเก่าในขวดใหม่ในสื่อสารศึกษา**. วารสารนิเทศศาสตร์, 27(2).
- ถิรนนท์ อนุวัชรศิริวงศ์. (2543). **นิเทศศาสตร์กับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง: วิเคราะห์การศึกษาจินตคติ-จินตทัศน์ในสื่อร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ, โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิติ ศรีแสงนาม และคณะ. (2561). **บทเรียนจากความสำเร็จของกระแสนิยมวัฒนธรรมเกาหลี**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2563, จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/6930/>.
- เมตตา วิวัฒนานุกุล(กฤตวิทย์). (2559). **การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ, พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาคร สมเสริฐ. (2556). **ความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่**. วารสารนักบริหาร. 33(3)
- สิวินัย ไชยพงษ์. (2554). **การเล่าเรื่องในละครโทรทัศน์เกาหลีประเภทโรแมนติกดราม่า**. มหาวิทยาลัยมหิดล, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ศิริมิตร ประพันธ์ธรรมาภิจ. (2557). **กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์**. ใน สมสุข หินวิมาน และคณะ, **ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลอยพรรณ มาคะผล. (2558). **ละครเริ่มกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ไทย**. วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ,
- นพดล อินจันทร์. (2555). **ภาพยนตร์ชุดเกาหลี: กรณีศึกษากระแสคลื่นวัฒนธรรมเกาหลีในสังคมไทย**. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ. 14(27): 132-144.
- อรนุช เลิศจรยารักษ์. (2553). **หลักการเขียนบทโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุมพร มะโรนีย์. (2551). **สัมพันธบทของการเล่าเรื่องในสื่อการ์ตูน ละครโทรทัศน์ และนวนิยาย**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- Ch3Thailand. (2562). **เปิดกอง วิก 3 ลิขิตรักข้ามดวงดาว EP.1**. (วิดีโอ). สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=mN-fQLMvtPwE&t=680s>
- MGR Online, (2557). **บันเทิงเกาหลีมาแรงติดตลาดจีน กระจุยหลังซบเซาหนักในญี่ปุ่นเหตุพิษการเมือง**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563, จาก <https://mgronline.com/entertainment/detail/9570000030430>
- Metaveevinij, V. (2008). **Key success factors of Korean TV industry structure that leads to the popularity of Korean TV dramas in a global market**. International Journal of East Asian Studies, 12(2), 99 -139. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/51297>